

Magdalena Koťová

ORTODONTICKÝ PRŮVODCE PRAKTICKÉHO ZUBNÍHO LÉKAŘE

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

MUDr. Magdalena Koťová, Ph.D.

ORTODONTICKÝ PRŮVODCE PRAKTICKÉHO ZUBNÍHO LÉKAŘE

Recenzent:

Prof. MUDr. Jiří Mazánek, DrSc.

© Grada Publishing, a.s., 2006

Fotografie z archivu autorky.

Perokresby podle návrhů autorky nakreslila Jana Nejtková.

Cover Photo © profimedia.cz/CORBIS, 2006

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 2670. publikaci

Odpovědná redaktorka Mgr. Olga Kopalová

Sazba a zlom Jan Šístek

Počet stran 116

1. vydání, Praha 2006

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorky. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autorku ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

ISBN 80-247-1305-5 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-6330-9 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvod	7
1 Kde se stala chyba?	9
2 Ortodontické mýty tradované ve stomatologii	21
3 Ortodoncie a biologický faktor chrupu	23
4 Ortodoncie a hygiena	25
4.1 Správná hygiena – nutný předpoklad úspěšné ortodontické léčby	25
4.2 Zubní kaz a onemocnění parodontu	28
5 Ortodontické anomálie v době růstu	31
5.1 Dočasná dentice	31
5.2 Smíšená dentice	43
6 Ortodontická léčba dospělých	48
6.1 Dentofaciální estetika jako důvod ortodontické léčby	51
6.2 Ortodoncie a parodontologie	55
6.3 Ortodoncie a protetická stomatologie	57
6.4 Ortodontické anomálie léčené po ukončení růstu	60
6.5 Retence výsledků ortodontické léčby u dospělých pacientů	62
7 Funkční terapie a její význam v ortodoncii	64
7.1 Ochablý retní uzávěr	65
7.2 Využití funkční terapie u distookluze	68
8 Retence stálých zubů	70
8.1 Retence horního stálého špičáku	70
8.2 Retence dolního stálého špičáku	74
8.3 Retence stálého středního horního řezáku	75
8.4 Retence druhého premoláru	77
9 Ageneze stálých zubů	79
9.1 Ageneze horních postranních řezáků	79
9.2 Ageneze dolního řezáku	81
9.3 Ageneze druhých premolárů	82
10 Ztráty stálých zubů ve frontálním úseku chrupu	83
11 Ortodoncie a implantologie	87
12 Ortodontický pohled na zuby moudrosti	93

13 Praktický zubní lékař a ortodontická první pomoc	96
Slovník vybraných ortodontických pojmů	104
Závěr	109
Literatura	111
Rejstřík věcný	113

Úvod

Knížka je určena praktickým zubním lékařům k orientaci v diagnostice a plánu ošetření multifaktoriálních onemocnění stomatognátního systému. Ortodontická nepravidelnost často zásadním způsobem přispívá ke zhoršování biologického faktoru chrupu, zneumožňuje jeho sanaci a kvalitní protetickou rekonstrukci. Správné začlenění ortodontické intervence do komplexního léčebného plánu výrazně zlepšuje možnosti, kvalitu a trvanlivost stomatologického ošetření.

Nesmíme zapomenout, že pacienta „trápí křivé zuby na duši“. Neestetický vzhled chrupu je ve společnosti přesyčené reklamou na dokonalost všeho druhu pro řadu pacientů velkým životním problémem. Proto také v ortodontických ordinacích neustále roste počet dospělých pacientů. Dnes se odhaduje, že tvoří 25–30 % jejich klientely.

Ortodoncie zaznamenala v posledních letech velký a rychlý rozvoj, její možnosti se rozšířily prohloubením znalostí o biomechanice pohybu zubů, zdokonalením počítačových diagnostických zobrazovacích metod, zavedením implantologických možností kotvení ortodontických aparátů a využíváním nových materiálů a technologií (např. lingvální umístění ortodontických zámků, technika „invisalign“).

Jsem stále více přesvědčena o tom, že informaci o přítomnosti ortodontické anomálie, která se plně projeví až za několik let, máme k dispozici velmi brzy. Určitá podezření můžeme vyslovit obvykle už při zahájení první fáze výměny chrupu. Jen je třeba dobře se dívat a věnovat pozornost nenápadným symptomům, které na ni upozorňují. Jinak se budeme neustále setkávat s udivenými dospělými pacienty s retinovanými špičáky, s perzistujícími dočasnými zuby a s pacienty, jejichž chrup nelze kvůli ortodontické anomálii dobře ošetřovat.

Složitá ortodontická problematika je v této publikaci úmyslně zúžena podle potřeb každodenní praxe. Probírám některé tématické okruhy, s nimiž se při přednáškách a odborných akcích pro praktické zubní lékaře řadu let setkávám a jejichž aktuálnost si v diskusích neustále ověřuji.

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. MUDr. J. Rackovi, DrSc., a prof. MUDr. M. Kamínkovi, DrSc., za vše, co mne v oboru ortodoncie naučili.

Mé poděkování patří nakladatelství Grada za vstřícnost a trpělivost.

M. K.

Věnuji svému manželovi Jaroslavovi

1 Kde se stala chyba?

Obr. 1 *Extrémní forma primárního stěsnání v období druhé fáze výměny chrupu.*

Chyba se stala v první fázi výměny chrupu při lingvální erupci zubů 2–, –2 a vestibulární erupci zubu 1+. Bylo třeba včas plánovat a provést postupné extrakce dočasných zubů v laterálních úsecích chrupu a následně extrakce v oblasti premolárů za současné aktivní ortodontické léčby aparáty. **Extrakce indikuje ortodontista.**

Obr. 2 *Důsledky primárního stěsnání v období první fáze výměny chrupu při kompletně zachovaných opěrných zónách.*

V této situaci ještě není indikace k redukci počtu dočasných a následně stálých zubů jednoznačná.

Chybou je neurčité čekání, zda „čelisti přeci jenom nepoporostou, aby se vše vešlo“. Chybné je rovněž ujištění, že „až vše naroste, tak se to srovná“.

Pozor! Tak malá vzdálenost mezi zuby 1+, +1 a III+, +III by měla vzbudit rovněž určité podezření na ageneze zubů 2+, +2.

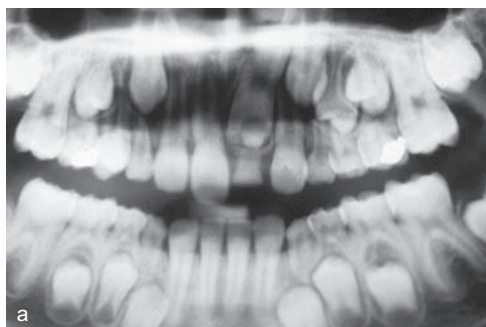
Obr. 3 *Důsledky primárního stěsnání v druhé fázi výměny chrupu.*

Po palatinální erupci zubů 2+, +2 došlo k vestibulární erupci zubů 3+, +3, která je typická pro nedostatek místa.

Chyba se stala „čekáním na růst“ v první fázi výměny chrupu. Nebyla včas řešena dystopie zubů 2+, +2.

Obr. 4a, b, c *Nesprávný postup léčby retence zubu +1.*

a) Retence zubu +1, překážkou erupce je nadpočetný zub v oblasti korunky retinovaného zubu. Zároveň perzistuje zub +1.

Chyba: Probíhá druhá fáze výměny chrupu, aniž se dokončila kompletní výměna frontálního úseku chrupu (erupce zubu 4+).

b) Po diagnóze retence zubu +1 byla provedena pouze extrakce zubu +1. Mezera pro zub +1 se začíná zmenšovat.

Chyba: Nebyl odstraněn nadpočetný zub bránící erupci +1. Vzhledem k vývojovému stadiu zubu +1 není třeba se obávat jeho porušení. Nadpočetný zub je poměrně blízko povrchu alveolu. Správné by bylo provést jak odstranění perzistujícího dočasného zubu, tak odstranění nadpočetného zubu najednou.

Další chyba: Nijak se nebrání postupnému zmenšování mezery pro zub +1. Všimněte si nevýhodného meziálního posunu sestupujícího zárodku zubu +3, který začíná na rtg snímku překrývat část kořene zubu +2. Tlak špičáku bude dále významně přispívat ke ztrátě místa pro zub +1.

c) Výsledná ztráta místa pro erupci zubu +1.

Obr. 5a, b, c *Výměně chrupu je třeba věnovat maximální pozornost.*

a) Pohled na dolní zubní oblouk v období zahájení druhé fáze výměny chrupu. Výměna byla atypicky zahájena erupcí zubů 5–, –5.

Chyba: Pořadí prořezávání zubů nebyla věnována pozornost.

b) Detailní snímek ukazuje kazem destruo-
vaný zub –5, který byl omylem považo-
ván za dočasný molár.

Chyba: Záměna dočasného a stálého zubu. V místě –5 je stálý zub omylem považovaný za zbytek destruo-
vaného druhého dočasného moláru, který se bude brzy eliminovat.
Další chyba: Kromě přehlédnutí kazem destruo-
vaného stálého zubu u dítěte je patrná
nekvalitní sanace prvního stálého moláru.

c) Ortopantomogram, který byl zhotoven
dodatečně, potvrzuje atypický průběh dru-
hé fáze výměny chrupu v dolním zubním
oblouku a kazem destruo-
vanou korunku
zubu –5.

